

מה יש לך להסתיר?

רק פעם אחת התרגשו חברי-הכנסת במשך השבוע — כאשר נזונה התמרדות האסירים בכלא אשקלון. הדבר עלה במיסגרת הצעה לסדר-היום של מאיר וילנר מרק"ח. כשאז עלה על הדוכן והתחיל לדבר, צעקו עליו מכל עברי הבית: „איפה היית כשדיברו על מצב האסירים בסוריה וברוסיה!“

חיכיתי עד שיישכחו הצעקות ההדדיות הממושכות, ואז שאלתי בקריאת-הביניים:

מספר הפרוטוקול:
מאיר וילנר: ...מה שהם (משפחות האסירים שביקרנו בכלא) ראו ומה שהם סיפרו ומה שפורסם בעיתונות — זה מעניננו.

יגאל הורוביץ: אתה מסתמך על הצלב האדום? אתה מסתמך עליו שביקר בבתי-הסוהר בסוריה? **תופיק טובי:** מה זה שייך? **יגאל הורוביץ:** הוא מסתמך על הצלב האדום! הצלב האדום מבקר ברמלה, איפה הוא מבקר בסוריה? **אורי אבנרי:** האם חברי-הכנסת חושבים שהת' עללות באסירים בסוריה מצדיקה התעללות באסירים אצלנו? האם אתה מוכן לזה?

יגאל הורוביץ: שהוא לא יהיה צדיק! **אורי אבנרי:** אז תעלה אתה במקומו. זה תפקידך! אחרי דברי וילנר, עלה שר-המישטרה, שלמה הילל, ונאם נאום מוזר ביותר. הוא לא אמר אף מילה אחת על הסיבות שגרמו להתמרדות באשקלון, ועל פרטי המאורע. גנבי כל הנושא שעמד לדיון, אמר רק שאיש מבין עשרת האסירים שנפצעו לא אושפז, וששום עצמות לא נשברו.

את כל שאר נאומי הקדיש להתקפה שיגרתיית על רק"ח. הוא קרא קטעים מעיתוני רק"ח, ותקף את עורכת-הדין הקומוניסטית פליציה לנגר, וניגן על מיתרי הרגשות האנטי-רקי"חיות של הכנסת. היתה זאת הת' חמקות בולטת מן העניין עצמו.

נלתתי את רשות-הדיבור אחריי, במיסגרת הצעה להעביר את העניין לוועדה. נגדי לא יכלו לצעוק שאני אדיש לעניין יהודי סוריה או רוסיה — כי בשני העניינים הבעתי לא פעם את עמדתה התקיפה של סיעתנו. לכן הקשבתי לדברי כמעט בשקט, וחברי-כנסת כמו מנחם בגין ויעקב חזן האזינו בתשומת-לב. ואלה הדברים:

אורי אבנרי: אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. קודם כל אני מציע לשמוע את הדברים בשקט, ובמינימום של התרגשות קולנית, כי הדברים הם חמורים, והם מטילים עלינו אחריות חמורה. אני מציע לנסות להעביר את העניין לוועדה, ולא כדי שהוועדה תקיים עוד ישיבה, ושיופעו בפניה שר המשטרה ונציגי-בתי-הסוהר, ויספרו מה שיספרו באוזני חברי הוועדה. אלא כדי שחברי הוועדה יוכלו לבקר בבתי-הסוהר, ותינתן להם הזכות לבקר בכל בית-סוהר, בלי הודעה מוקדמת, כל אחד לחוד, ולדבר עם האסירים. זה דרוש להגשמת האחריות הפרלמנטרית.

דרושות לנו ידיים נקיות

כבוד היושב-ראש, דווקא מפני שאני חרד לגורלה של סילבה זלמנסון; מפני שאני חרד לגורלה של אסירים יהודים בסוריה ובמקומות אחרים, ומפני שאני חושב שלא ייתכן גבול לדאגה ולחרדה הזו — אני מאמין שעדינו להיות בעלי ידיים נקיות.

ולא זה בלבד, אלא שידיו הנקיות צריכות להיראות קבל עם ועולם. אסור שתהיה אחיזה כלשהי לטענות נגדנו בשטח זה. שיקול זה צריך להדריך את כולנו. אולם לא זהו השיקול העיקרי. השיקול העיקרי הוא שעל הכנסת רובצת אחריות כבדה למצב השורר בבתי הסוהר, אולי יותר מאשר לכל שטח אחר במדינה. כי האסירים האלה הם חסרי-אונים, הם מופקדים לשבט ולחסד בידי השלטון, הם אינם בעלי זכות-בחירה, והגנפת, על כל חלקיה, ללא הכרזת השקפה פוליטית — צריכה לחוש אחי-ריות עמוקה לנושא הזה.

מבחינה זו אין כל הבדל בין אסירים ביטחוניים לבין אסירים פליליים, בין אסירים ערביים לבין אסירים יהודיים.

העניין הזה מהווה, לדעתי, סוגיה פרלמנטרית ראשונה במעלה: האם רשאי חבר-כנסת, ובחר העם, להיכנס בכל שעה לבית-סוהר, לבדוק את המצב, לדבר עם האסירים ביחידות, להיות בטוח שהדברים הם בסדר? כיום זכות זו אינה קיימת, ואוכיח זאת.

כלא אשקלון הוא שם דבר

אני רוצה לומר כמה מילים על כלא אשקלון, ואומר רק דברים שאני יודע אותם אישית. אינני רוצה להסתמך רק על דברי עורכת-הדין פליציה לנגר. היא, במיקרה, שייכת לרק"ח, אך עובדה היא שהיא עורכת-הדין היחידה

לנגר

הילל

המטפלת באנשים אלה. אין עורכי-דין אחרים המטפלים באסירים היושבים באשקלון. יכול כל אדם לחשוך בה ככל שירצה — אנו יכולים להסתמך רק על דברי עורך-דין המבקר במקום, ואין עורכי-דין אחרים שהם מבקרים בכלא אשקלון.

יגאל הורוביץ: יש לך עורכי-דין, שביקר שם? **אורי אבנרי:** איך הוא יכול לבקר שם? בשם מי?

אני רוצה לספר דבר שאני יודע אותו מנסיון אישי. עוד בזמן שרותו של שר-המשטרה הקודם (אליהו ששון), אני אישית, כחבר-כנסת, טיפלתי במיקרהו של אסיר שהורשע בפשע חמור, רצה שפל בשרות פתח. אביו בא מירדן, הוא ביקש להתראות עם האסיר. סידרתי לו פגישה עם שר-המשטרה דאז, שנהג בעניין זה בצורה יפה.

אז נתברר שהאסיר הזה הועבר מכלא רמ"ז לכלא אשקלון, ונאמר לי בצורה מפורשת שזהו כלא קשה במיוחד, כלא לענישה, המיועד לשבוע אסירים, ושאלו מעבירים אסירים שיש כפיהם טענות בבתי-סוהר פחות חמורים.

אליהו ששון: מי אמר לך זאת? **אורי אבנרי:** לא אתה. לא אמרתי ששר המשטרה דאז אמר. אמרתי: „נאמר לי“ — ואינני רוצה לומר מי אמר; כי אינני רוצה לגרום עוולה לטוהרים שאמרו לי מה שאמרו, עליידי כך שאהיה אותם.

קריאה: ביקשו ממך לא לומר? **אורי אבנרי:** אני אומר מה שנאמר לי, ואני אחראי לזה.

בהשתדלותו של שר-המשטרה דאז, הוחזר אסיר זה מכלא אשקלון לכלא רמלה, שם הופגש עם אביו. אביו אמר לי בשיחה פרטית, שמעולם לא פירסמתי אותה: „הודעונית כאשר ראיתי את פניו. זה איננו אותו האדם.“ כמה שבועות בכלא אשקלון הספיקו כדי לשנותו לבלי דבר.

כלא אשקלון — זהו מושג בין האסירים בארץ. זהו כלא מיוחד מבני הבחינות, ולכן, כאשר שמענו על התמרדות בכלא אשקלון — הראינה אותנו ידועה זו עמוקות.

אחרי ההתמרדות אסר שר-המישטרה על העיתונאים להיכנס לכלא, ואני רוצה לשאול את חברי-הכנסת: מה פירוש הדבר? אנו חיים במדינה דמוקרטית. במדינה דמוקרטית יש תפקיד חיוני לעיתונות — ואין לה תחליף במילוי תפקיד זה. מה פירוש הדבר, ששר המשטרה אוסר כניסת עתונאים לכלא הזה, לאחר שאירע שם מיקרה חמור ומדאיג, כמו התמרדות כללית? מה זאת אומרת, שלא נותנים לעתונאים להיכנס? ממה יש לחשוש, מה הפחד? האם העיתונאים מעיתונאים כמו דבר, הארץ, ידיעות אחרונות או מעריב רוצים לבוא לשם כדי „להמריד את האסירים“?

איזה הצדקה יש לך? איזה נימוק יכול להיות לך, אם אין מה להסתיר?

שר-המשטרה הופיע בפני המוני ישראל מעל מסך הטלוויזיה, ואמר: לעיתונאים אני לא נותן להיכנס, אבל חברי ועדת-הפנים של הכנסת יוכלו להיכנס.

לא היתה שום חקירה

אדוני, האם נתת להם להיכנס? האם מישוה מהם נכנס לשם? מה אתה מספר סיפורים ומעשיות, כאילו ועדת הפנים יכולה להיכנס?

אתה הופעת בפני הוועדה, סיפרת מה שסיפרת, ועדת-הפנים לא ביקרה שם, לא ראתה את האסירים, לא דיברה עם האסירים. לחבריי היהוועדה לא ניתן להיכנס. לי אישית, כחבר-הוועדה, סירבת להרשות להיכנס לכלא!

סוגיה זו היא חמורה מאין כמוה. אינני רוצה להיטח האשמות שאין לי תימוכין להן. אבל דבר אחד בטוח לגמרי: שלא ניתן לא לעיתונאים ולא לחברי-הכנסת לערוך חקירה רצינית, ולעמוד על המצב באופן בלתי-אמצעי. אני חושב שכל חברי-הבית, מסיעת גח"ל ועד לסיעת המערך, צריכים לעמוד על כך שלא ישרור מצב כזה במדינת-ישראל — בייחוד כאשר אנו באים — ובצדק — לתבוע את עלבונם של אחינו הכלואים בסוריה, ברוסיה ובמקומות אחרים.

מובן שזה לא עור. הכנסת הורידה את הצעתי מסדר-היום, בקלות כל שיעות הבית, מלבד רק"ח.

נגעתי באותו עניין עוד פעם, כעבור חצי שעה. איש חרות, בן-צוות קשת, העלה הצעה להגביר את הביטחון בבתי-הסוהר. שר-המישטרה הציע בהסכמה נלהבת להעביר את העניין לוועדה. נמנעתי מן ההצבעה, ואמרתי:

אורי אבנרי: כבוד היושב-ראש, אגיד רק משפט אחד.

נמנעתי מפני שהדיונים האלה בכנסת, וההעברות האלה לוועדה, אינם עונים על הבעייה היסודית: המצב בבתי הסוהר... **מנחם בגין:** בעצמך הצעת קודם לכן להעביר עניין לוועדה.

אורי אבנרי: הצעתי להעביר לוועדה את המיקרה שאירע באשקלון. חברי-הכנסת קשת דיבר על נושא לגמרי אחר, והוא המצב התקציבי של בתי-הסוהר. אני רוצה לומר שדרושה גישה שונה במתנה לתקציב בתי-הסוהר, אם אנו רוצים להבטיח לאסירים תנאים הוגנים, המתאימים לרוח מדינתנו.

כיום יש במדינת-ישראל בתי-סוהר שהם כרושה וחרפה למדינה. בושח וחרפה — לא לגלל יחס הסוהרים, כי אם בגלל המיתקנים עצמם.

יש במדינה מיתקן הנקרא „מתנה מיון“, ליד כלא מעשיהו. הוא חרפה ובושה למדינת ישראל, והייתי רוצה שכל חברי-הכנסת יראו מה נעשה שם. התואר מחנה-ריכוז הוא מחמאה למחנה-מיון זה. מצופפים בו אנשים בתנאים בלתי-אנושיים, ימים על גבי ימים. דיונים שיגרתיים בנושא זה אינם במקור. כמובן, כאן אסורה גישה שיגרתיית. יש לעורר את מצפון המדינה, ואת מצפון הממשלה, כדי להשיג שינוי יסודי ביחס לבתי-הסוהר.

את הצעתנו שלנו, תוך כדי הליכה לדוכן, החלטתי תח-לטה מהירה והצהרתי:

„אנו מצטרפים להצעת-הסיכום של רוב הסיעות. היינו עושים זאת מלכתחילה, אילו פנו אלינו. לצערי, לא עשו זאת גם בעניין כאוב זה. כדי להפגין את האחדות הלא-מית, אני מוותר על הצעת-הסיכום הנפרדת שלנו.“

כך, על אסם ועל חמתם של אנשי המערך, נרשם כי הצעת-ההחלטה הוגשה גם עליידי סיעתנו, והיא נת-קבלה פה אחד.

פרשה קטנה, אך אופיינית.

כשנוכחנו לדעת שזה עומד לקרות, הגשנו הצעת-החלטה נפרדת שלנו, לאמור:

„הכנסת קוראת לממשלה ליזום אמנה בינלאומית להגנה על מיעוטים לאומיים, גזעיים, דתיים ופוליטיים — והקמת מכשיר בינלאומי יעיל שיהא מוססך להתערב בו ענייני כל מדינה, כדי להגן על מיעוטים נרדפים, בדומה לפעולת הצלב האדום הבינלאומי להגנה על שבויי-מלחמה.“

אחרי שהוקראה הצעת הרוב, נקראתי לדוכן לקרוא

רם, שלדעתם זוהי הצורה הנכונה של מסירת הודעה על נושא כזה.

אחרי שדיברו דוברי כל הסיעות (מלבד רק"ח, שהח-רימה את הדיון) נסתבר שאין ביניהן שום חילוקי-דעות על נושא זה. הכנסת ציפתה, אפוא, להצעת-סיכום משר-תפת של כל הסיעות.

אבל זאת היתה אשלייה. אנשי המערך פשוט לא יכלו לסבול שסיעתנו תופיע בהצעת-סיכום אחת איתם. הם הגישו הצעה של כל הסיעות — מלבד סיעתנו.